

คำวินิจฉัยของ ศาสตราจารย์ ดร.อมร รัชศาสตร์ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๕/๒๕๕๕

วันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๕๕

เรื่อง นายทะเบียนพรรคการเมืองขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคสังคมนิยม

คำร้อง นายทะเบียนพรรคการเมืองมีหนังสือที่ ลต ๐๐๐๔/๓๖๘ ลงวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๕๕ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคสังคมนิยมตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๖๕ วรรคสอง

ความเป็นมา

๑. นายทะเบียนพรรคการเมืองได้แจ้งการรับจดทะเบียนจัดตั้งพรรคสังคมนิยม ไว้ในทะเบียนพรรคการเมือง เลขที่ ๑๐/๒๕๕๒ ตามหนังสือที่ ลต ๐๐๐๔/๓๖๘ ลงวันที่ ๓ กันยายน ๒๕๕๒ โดยมีคณะกรรมการบริหารพรรค จำนวน ๑๘ คน

๒. นายทะเบียนพรรคการเมือง ได้ตอบรับการเปลี่ยนแปลงรายการชื่อเลขาราชการพรรค ๒ ครั้ง จากนายศรายุทธ วงเวียน เปลี่ยนชื่อตัวเป็นนายศรายุทธ์ วงเวียน และเป็นนายสุขุม วงเวียน ในประกาศวันที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๕๒ และวันที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๒ ตามลำดับ

๓. ต่อมากรรมการบริหารพรรคได้ลาออกจำนวน ๓ คน คือ นางสาวจารุวรรณ พรรษา ตั้งแต่วันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๕๒, นางสาววาสนา รัชกาล ตั้งแต่วันที่ ๒๗ ธันวาคม ๒๕๕๒ และนางดวงฤทัย สุชีวะพานนท์ ตั้งแต่วันที่ ๒๘ ธันวาคม ๒๕๕๒ โดยนายทะเบียนพรรคการเมืองได้ตอบรับการเปลี่ยนแปลงกรรมการบริหารพรรคแล้วตามประกาศนายทะเบียนพรรคการเมือง ณ วันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๕๓

๔. เมื่อวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๒ นายทะเบียนพรรคการเมืองได้รับรองการแจ้งการจัดตั้งสาขาพรรคสังคมนิยม ลำดับที่ ๑ - ๔ ดังนี้

- ๑) จังหวัดลำปาง
- ๒) จังหวัดอุทัยธานี
- ๓) จังหวัดสุรินทร์
- ๔) จังหวัดสงขลา

๕. นายสมใจ วงเวียน รองหัวหน้าพรรคสังคมนิยม ได้ทำหนังสือที่ ส.ค.ท.ป. ๐๐๑/๒๕๕๓ ลงวันที่ ๓ มกราคม ๒๕๕๓ เรื่อง การพ้นจากตำแหน่งของกรรมการบริหารพรรคสังคมนิยม ทั้งคณะ เนื่องจากกรรมการบริหารพรรค จำนวน ๕ คน ได้แก่ นายถนัด นวลวิวัฒน์, นายประยูร จำนงค์ นางสาวอารีรัตน์ โต้ะมุดบำรุง, นางสาวศรียา วงเวียน, นายกิตติลักษณ์ คงขันตะ, นางพัชรี ฐูปูชา นางสาวอัญชลี ยิ่งเจริญ, นายกฤษณ์ เศษมา, นายทงศักดิ์ แซ่หลี ได้ขอลาออกจากตำแหน่งกรรมการบริหารพรรค ตั้งแต่วันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๕๒ ซึ่งทำให้ตำแหน่งกรรมการบริหารพรรคว่างลงสองในสามของจำนวนคณะกรรมการบริหารพรรคทั้งหมด จึงถือว่าหมดสภาพทั้งคณะรวมทั้งหัวหน้าพรรคด้วย รองหัวหน้าพรรคลำดับต้นจึงมีหน้าที่ดำเนินการแทนตามข้อบังคับพรรคสังคมนิยม พ.ศ. ๒๕๕๒ ข้อ ๒๕ (๑๐)

ต่อมานายทะเบียนพรรคการเมืองได้ตรวจสอบพบว่าการแจ้งการเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการบริหารพรรคลาออกจากตำแหน่งตั้งแต่วันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๕๒ จำนวน ๕ คนนั้น รองหัวหน้าพรรคได้ลงนามแทนหัวหน้าพรรคโดยมิได้จัดส่งหนังสือมอบหมายทำการแทนจากหัวหน้าพรรคไปยังรองหัวหน้าพรรคตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๒๐ จึงได้มีหนังสือ ที่ ลต ๐๐๐๔/๖๓ ลงวันที่ ๑๓ มกราคม ๒๕๕๓ ให้พรรคสังคมนิยมจัดส่งหนังสือดังกล่าวให้นายทะเบียนพรรคการเมืองภายใน ๓ วัน เพื่อดำเนินการพิจารณาต่อไป

ต่อมา นายมงคล บานเย็น หัวหน้าพรรคสังคมนิยมได้มีหนังสือแจ้งมายังนายทะเบียนพรรคการเมืองในวันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๕๓ ว่าไม่เคยมีหนังสือมอบอำนาจให้นายสมใจ วงเวียน ทำการแทนในเรื่องดังกล่าว

นายทะเบียนพรรคการเมืองจึงได้มีหนังสือ ที่ ลต ๐๐๐๔/๑๑๓ ลงวันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๕๓ สรุปความว่าพรรคสังคมนิยมได้ปฏิบัติให้ถูกต้องตามนัยมาตรา ๒๐ และมาตรา ๓๓ วรรคหนึ่งแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ จึงส่งเรื่องให้พรรคสังคมนิยมดำเนินการเปลี่ยนแปลงกรรมการบริหารพรรคให้ถูกต้องตามกฎหมายต่อไป

๖. นายมงคล บานเย็น หัวหน้าพรรคสังคมนิยมได้มีหนังสือลงวันที่ ๒๘ มกราคม ๒๕๕๓ ว่ากรรมการบริหารพรรคจำนวน ๘ คน ได้แก่ นายถนัด นวลวิวัฒน์, นายประยูร จำนงค์, นางสาวอารีรัตน์ โต้ะมุดบำรุง, นางสาวศรียา วงเวียน, นายกิตติลักษณ์ คงขันตะ, นางพัชรี ฐูปูชา, นางสาวอัญชลี ยิ่งเจริญ, นายกฤษณ์ เศษมา ได้ขอลาออกจากการเป็นกรรมการบริหารพรรคตั้งแต่วันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๕๒ เป็นต้นไป ซึ่งไม่เกินสองในสามของคณะกรรมการบริหารพรรค ทำให้กรรมการบริหารพรรคที่เหลืออยู่สามารถทำงานต่อไปได้

๓. นายสมใจ วงเวียน รองหัวหน้าพรรค ได้มีหนังสือที่ ส.ค.ท.ป. ๐๐๔/๒๕๕๓ ลงวันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓ แจ้งนายทะเบียนพรรคการเมือง เรื่องผลการประชุมใหญ่สามัญประจำปีพรรคสังคมนิยมไทย ครั้งที่ ๑/๒๕๕๓ ในวันที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๕๓ ซึ่งที่ประชุมใหญ่สามัญดังกล่าวได้มีมติเลือกตั้งคณะกรรมการบริหารพรรคชุดใหม่ จำนวน ๓๑ คน, ยกเลิกนโยบายพรรคสังคมนิยมไทย พ.ศ. ๒๕๕๒ และให้ใช้นโยบายพรรคสังคมนิยมไทย พ.ศ. ๒๕๕๓ แทนทั้งฉบับ, ยกเลิกข้อบังคับพรรคสังคมนิยมไทย พ.ศ. ๒๕๕๒ และให้ใช้ข้อบังคับพรรคสังคมนิยมไทย พ.ศ. ๒๕๕๓ แทนทั้งฉบับ

เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริง นายทะเบียนพรรคการเมือง ฯ จึงอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๗ มีหนังสือที่ ลต ๐๐๐๔/ว ๑๑ ลงวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓ เรียกบุคคลที่เกี่ยวข้องมาชี้แจงต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองในวันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๕๓ จำนวน ๑๒ คน ได้แก่ นายมงคล บานเย็น หัวหน้าพรรค, นายสมใจ วงเวียน รองหัวหน้าพรรค นายสุขุม วงเวียน เลขาธิการพรรค และกรรมการบริหารพรรคทั้ง ๕ คน ที่มีหนังสือขอลาออกเมื่อวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๕๒ โดยให้ชี้แจงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการลาออกของกรรมการบริหารพรรค และการแต่งตั้งคณะกรรมการชุดใหม่ที่มีจำนวน ๓๑ คน และการมีมติยกเลิกนโยบายและข้อบังคับพรรคเดิม โดยให้ใช้นโยบายและข้อบังคับพรรค พ.ศ. ๒๕๕๓ แทนทั้งสองฉบับ

๔. สำนักกิจการพรรคการเมือง ฯ ได้สรุปผลคำชี้แจงในวันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๕๓ แจ้งต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองตามหนังสือที่ ลต ๐๐๐๔.๑๐/๓๕๖ ลงวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๓ สรุปสาระได้ว่านายมงคล บานเย็น, นายทงศักดิ์ แซ่หลี่ มิได้มาให้ถ้อยคำโดยมิได้แจ้งเหตุขัดข้อง ส่วนนางสาวอารีรัตน์ โต้ะมุดบำรุง และนางสาวศรียา วงเวียน มิได้มาให้ถ้อยคำแต่ได้แจ้งเหตุขัดข้องและได้ยืนยันว่าได้มีหนังสือลาออกจริง สำหรับกรรมการบริหารพรรคที่ได้มีหนังสือลาออกจากตำแหน่งตั้งแต่ต้นอีกจำนวน ๖ คน ได้ให้คำยืนยันว่าได้มีหนังสือลาออกจากตำแหน่งกรรมการบริหารพรรคตั้งแต่วันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๕๒ จริง คือ นายถนัด นวลวิวัฒน์, นายประยูร จำนงค์, นายบุญชูร เศษมา นายกิตติลักษณ์ คงขันตะ, นางพัชรี ฐูปบุชา, นางสาวอัญชลิ ยิงเจริญ

ต่อมานายมงคล บานเย็น หัวหน้าพรรคสังคมนิยมไทย ได้มีหนังสือลงวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๕๓ ชี้แจงกรณีที่มีการบริหารพรรคสังคมนิยมไทยลาออก โดยสรุปได้ ดังนี้

(๑) กรณีการลาออกของนายทงศักดิ์ แซ่หลี่ นั้น ปรากฏว่าลายมือชื่อในใบลาออกไม่เหมือนกับลายมือชื่อในแบบ พ.ก. ๓ (บัญชีกรรมการบริหารพรรคสังคมนิยมไทย) ซึ่งหัวหน้าพรรคมีสิทธิตรวจสอบและรอการยืนยันก่อน

(๒) ไม่เคยมีการมอบอำนาจใดๆ ให้รองหัวหน้าพรรคไปดำเนินการ

(๓) รองหัวหน้าพรรคดำเนินการโดยผลการโดยการจัดประชุมใหญ่สามัญเมื่อวันที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๕๓

(๔) พร้อมทั้งจะดำเนินการตามข้อบังคับพรรคหากมีการยืนยันว่านายทงศักดิ์ แซ่หลี่ ได้ลาออกจริง

๕. นายสมใจ วงเวียน ได้มีหนังสือที่ ส.ค.ท.ป. ๐๐๖/๒๕๕๓ ลงวันที่ ๒๘ มีนาคม ๒๕๕๓ ขอให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทบทวนการสั่งการเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงกรรมการบริหารพรรค สักคมไทย

(๑) ยืนยันว่าดำเนินการถูกต้องตามข้อบังคับพรรคแล้ว (ข้อ ๒๕ (๑๐), ข้อ ๒๕ พรรคสาม) ซึ่งไม่ต้องมีหนังสือมอบอำนาจใดๆ อีก

(๒) ขอให้ตอบรับการเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการบริหารพรรคตามมติที่ประชุมใหญ่ วันที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๕๓

(๓) ขอยายเวลาจัดทำงบการเงินภายในเดือนเมษายน ๒๕๕๓ ออกไปอีก ๖๐ วัน

๑๐. นายสมใจ วงเวียน รองหัวหน้าพรรค ได้ส่งรายงานการดำเนินกิจการพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมา ตามหนังสือที่ ส.ค.ท.ป. ๐๐๗/๒๕๕๓ ลงวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๕๓

๑๑. นายมงคล บานเย็น หัวหน้าพรรค ได้ส่งรายงานการดำเนินกิจการพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมา ลงวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๕๓

๑๒. วันที่ ๔ เมษายน ๒๕๕๓ นายมงคล บานเย็น หัวหน้าพรรคสักคมไทยมีหนังสือยืนยันว่า กรรมการบริหารพรรคสักคมไทยลาออกจากตำแหน่ง จำนวน ๘ คน

๑๓. นายทะเบียนพรรคการเมืองได้ตอบรับการเปลี่ยนแปลงกรรมการบริหารพรรค จำนวน ๘ คน ตามประกาศนายทะเบียนพรรคการเมือง ลงวันที่ ๑๕ เมษายน ๒๕๕๓ พร้อมแจ้งต่อนายสมใจ วงเวียน รองหัวหน้าพรรค ตามหนังสือที่ ลต ๐๐๐๔/๘๖๑ ลงวันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๕๓

๑๔. นายสมใจ วงเวียน รองหัวหน้าพรรคสักคมไทย ได้มีหนังสือที่ ส.ค.ท.ป. ๐๑๐/๒๕๕๓ ลงวันที่ ๘ พฤษภาคม ๒๕๕๓ ส่งเรื่องมายังศาลรัฐธรรมนูญให้วินิจฉัยชี้ขาดเกี่ยวกับนายทะเบียนพรรคการเมืองไม่ตอบรับการเปลี่ยนแปลงกรรมการบริหารพรรคที่ลาออกทั้ง ๘ คน แต่ศาลรัฐธรรมนูญไม่รับคำร้องไว้ดำเนินการ โดยมีคำสั่งเรื่องพิจารณาที่ ๕๕/๒๕๕๓ ลงวันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๕๓

๑๕. นายสมใจ วงเวียน รองหัวหน้าพรรค ได้แจ้งผลการประชุมใหญ่สามัญประจำปีพรรค สักคมไทย ครั้งที่ ๒/๒๕๕๓ ต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองตามเอกสารที่ ส.ค.ท.ป. ๐๑๑/๒๕๕๓ ลงวันที่ ๑๓ มิถุนายน ๒๕๕๓ สรุปได้ดังนี้

๑) พรรคสังคมไทยจัดการประชุมคณะกรรมการบริหารพรรคสังคมไทย ครั้งที่ ๒/๒๕๕๓ เมื่อวันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๕๓ โดยมีนายสมใจ วงเวียน รองหัวหน้าพรรค เป็นประธานในที่ประชุม และกรรมการบริหารพรรคอีก ๓ คน โดยมีสาระว่า ได้มีการรับรองงบการเงินประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๒ โดยให้นางอุทัยวรรณ ธนณาเคนทร์ ผู้สอบบัญชีรับอนุญาต ทะเบียนเลขที่ ๑๓๒๓ ตรวจสอบและรับรองงบการเงิน จึงเห็นควรนำเสนอที่ประชุมใหญ่เพื่อพิจารณาอนุมัติงบการเงินประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๒ ของพรรคสังคมไทย โดยเชิญประชุมใหญ่สามัญประจำปี ครั้งที่ ๒/๒๕๕๓ วันที่ ๑๔ พฤษภาคม ๒๕๕๓ การรับสมาชิกพรรคในพื้นที่กรุงเทพมหานคร และการพิจารณาเพื่อยื่นฟ้องนายทะเบียนพรรคการเมือง และเจ้าหน้าที่ต่อศาลอาญาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗

๒) รายงานการประชุมใหญ่สามัญประจำปี ครั้งที่ ๒/๒๕๕๓ วันที่ ๑๔ พฤษภาคม ๒๕๕๓ จำนวน ๑๑๑ คน ครอบงำประชุมตามที่กำหนดไว้ในข้อบังคับพรรคสังคมไทย พ.ศ. ๒๕๕๒ ข้อ ๖๕ และข้อ ๗๐ โดยมีนายสมใจ วงเวียน รองหัวหน้าพรรค เป็นประธานในที่ประชุม และมีกรรมการบริหารพรรคจำนวน ๔ คน เข้าร่วมประชุม โดยในที่ประชุมใหญ่ได้อนุมัติงบการเงินประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๒

๑๖. เมื่อวันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๕๓ นายมงคล บานเย็น หัวหน้าพรรค ได้จัดส่งงบการเงินประจำปี ๒๕๕๒ ซึ่งได้รับการรับรองจากที่ประชุมใหญ่สามัญประจำปี ๒๕๕๒ ของพรรคสังคมไทย ครั้งที่ ๑/๒๕๕๓ เมื่อวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๕๓ โดยนายมงคล บานเย็น หัวหน้าพรรค และนางสุมาพร โชติกะนาวิน เภรัญญิกพรรค (ซึ่งนายทะเบียนพรรคการเมืองยังไม่ตอบรับการเปลี่ยนแปลง) เป็นผู้ลงนามรับรอง และมีนายณรงค์ชัย สุทธิจิตโต ผู้สอบบัญชีรับอนุญาต ทะเบียนเลขที่ ๕๕๕๖ รับรองความถูกต้องของงบการเงินแล้ว

ต่อมานายทะเบียนพรรคการเมือง ได้มีหนังสือที่ ลต ๐๐๐๔/๑๒๒๓ ลงวันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๕๓ ถึงนายมงคล บานเย็น หัวหน้าพรรค เรื่องงบการเงินประจำปี ๒๕๕๒ โดยให้ชี้แจงเพิ่มเติมภายในวันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๕๓ เกี่ยวกับกรณีที่เภรัญญิกพรรค (นายรวีวัฒน์ นวลวิวัฒน์) ไม่ลงนามรับรองความถูกต้องของงบการเงินร่วมกับหัวหน้าพรรค และข้อขัดแย้งระหว่างหัวหน้าพรรคกับรองหัวหน้าพรรค

และมีหนังสือที่ ลต ๐๐๐๔/๑๒๒๔ ลงวันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๕๓ เรื่องงบการเงินประจำปี ๒๕๕๒ ถึงนายสมใจ วงเวียน รองหัวหน้าพรรค ให้ชี้แจงเหตุผลที่ส่งงบการเงินประจำปี ๒๕๕๒ ถ้าซ้ำและแตกต่างจากงบการเงินที่นายมงคล บานเย็น จัดส่งให้นายทะเบียนพรรคการเมือง

๑๗. นายมงคล บานเย็น หัวหน้าพรรคสังคมนิยมไทย ซึ่งแจ้งต่อนายทะเบียนพรรคตามข้อ ๑๖ เป็นหนังสือที่ สคท.พิเศษ/๒๕๕๓ ลงวันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๕๓ สรุปได้ดังนี้

๑) นายมงคล บานเย็น หัวหน้าพรรค ได้มีหนังสือเชิญคณะกรรมการบริหารพรรคสังคมนิยมไทยประชุมรวม ๓ ครั้ง ปรากฏว่าการประชุมทั้ง ๓ ครั้งมีเพียงนายมงคล บานเย็น และนายธนกร พุทธิมา เท่านั้นที่เข้าประชุม (จากกรรมการที่เหลือทั้งสิ้น ๗ คน) ซึ่งทำให้กรรมการทั้ง ๕ คนที่ไม่เข้าประชุม ๓ ครั้งติดต่อกันหมดสภาพจากการเป็นกรรมการบริหารพรรค ตามข้อบังคับ ข้อ ๒๕ (๖) จึงทำให้เข้าใจผิดคิดว่ากรรมการที่เหลือ ๒ คน สามารถประชุมเพื่อกำหนดวันประชุมใหญ่ได้ทันที แม้การประชุมใหญ่สามัญประจำปี ๒๕๕๒ วันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๕๓ เพื่อรับรองงบการเงินประจำปี ๒๕๕๒ จะดำเนินการถูกต้อง แต่ผิดขั้นตอนจึงไม่มีผล แต่ก็จะเริ่มดำเนินการใหม่ให้ถูกต้อง

๒) ในกรณีที่เหรียญกษาปณ์ (นายรวีวัฒน์ นวลวิวัฒน์) มีได้ลงนามรับรองความถูกต้องของงบการเงินร่วมกับหัวหน้า เพราะความเข้าใจผิดคิดว่า เมื่อที่ประชุมใหญ่ได้มีมติให้นางสุมาพร โชติกะนาวิน เป็นเหรียญกษาปณ์แล้ว จึงได้ให้นางสุมาพร โชติกะนาวิน ลงนามแทนทันที

๓) กรณีที่มีการส่งงบการเงินประจำปี ๒๕๕๒ ที่แตกต่างกัน เนื่องจากนายสมใจ วงเวียน รองหัวหน้าพรรค และนายรวีวัฒน์ นวลวิวัฒน์ เหรียญกษาปณ์ ไม่เคยมาร่วมดำเนินการใดๆ จึงไม่รู้ข้อมูลที่แท้จริงของการใช้จ่ายต่างๆ แม้แต่ในการประชุมใหญ่เพื่อรับรองงบการเงินของนายสมใจ วงเวียน ที่จัดขึ้นก็ผิดพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๒๐ อีกทั้งผู้เข้าร่วมประชุมก็ไม่ใช่สมาชิกพรรคสังคมนิยมไทย

๔) ในส่วนที่ไม่ได้ส่งเอกสารสำเนารายงานการประชุมคณะกรรมการบริหารพรรค ครั้งที่ ๓/๒๕๕๓ เมื่อวันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๕๓ และบัญชีรายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมใหญ่สามัญประจำปีของพรรคสังคมนิยมไทย ครั้งที่ ๑/๒๕๕๓ เมื่อวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๕๓ เพราะเห็นว่าเป็นการประชุมที่ผิดขั้นตอนทั้งสองครั้ง

๑๘. นายสมใจ วงเวียน รองหัวหน้าพรรค ซึ่งแจ้งต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองตามข้อ ๑๖ เป็นหนังสือที่ ส.ค.ท.ป. ๐๑๒/๒๕๕๓ ลงวันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๕๓ สรุปได้ดังนี้

๑) พรรคสังคมนิยมไทยไม่มีความจำเป็นที่จะต้องมียกเลิกหนังสือมอบหมายจากนายมงคล บานเย็น อดีตหัวหน้าพรรค ซึ่งพ้นจากตำแหน่งไปแล้วตามข้อบังคับพรรค ข้อ ๒๕ (๑๐) และนายทะเบียนพรรคการเมืองยังไม่ตอบรับการเปลี่ยนแปลงกรรมการบริหารพรรคที่ลาออกอีก ๑ คน คือนายทงศักดิ์ แซ่หลี โดยไม่แจ้งเหตุผลใดๆ ให้ทราบ เพียงแต่เรียกกรรมการบริหารพรรคไปสอบสวนข้อเท็จจริง แต่ก็ยังไม่มีการตอบที่ชัดเจน

๒) กรณีส่งงบการเงินประจำปี ๒๕๕๒ ล่าช้า เนื่องจากเกิดความไม่แน่ใจว่าจะสามารถดำเนินการต่อไปได้หรือไม่ เพราะไม่แน่ใจในอำนาจการเรียกประชุมใหญ่ตามข้อบังคับพรรคว่าเป็นของคณะกรรมการบริหารพรรค หรือเป็นของนายมงคล บานเย็น หัวหน้าพรรค แต่เพียงผู้เดียว ตามที่นายทะเบียนพรรคการเมืองได้แสดงท่าทีไว้ ดังนั้นในวันที่ ๒๘ มีนาคม ๒๕๕๓ พรรคสังคมนิยมไทย จึงได้มีหนังสือถึงนายทะเบียนพรรคการเมือง เพื่อขอขยายเวลาการจัดส่งงบการเงินประจำปี ๒๕๕๒ ออกไปภายในกำหนด ๖๐ วัน

๓) พรรคสังคมนิยมไทยไม่ทราบที่นายมงคล บานเย็น ได้จัดทำงบการเงินไปอย่างไร ใครลงนามในฐานะเหรัญญิกพรรคสังคมนิยมไทยร่วมกับนายมงคล บานเย็น มีการประชุมคณะกรรมการบริหารพรรคเพื่อกำหนดวัน เวลา และสถานที่ที่จะประชุมใหญ่ตามข้อบังคับพรรค ข้อ ๖๗ วรรคสาม เมื่อใดและที่ไหน มีการกรรมการบริหารพรรคท่านใดบ้างที่เข้าร่วมประชุมกับนายมงคล บานเย็น ซึ่งคณะกรรมการบริหารพรรคส่วนใหญ่ไม่รับรู้กับการกระทำของนายมงคล บานเย็น จึงไม่อาจจะตอบนายทะเบียนได้ว่า เหตุใดจึงแตกต่างกัน

๑๕. นายทงศักดิ์ แซ่หลี่ ได้มีหนังสือลงวันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๕๓ ถึงนายทะเบียนพรรคการเมือง ยืนยันการลาออกจากตำแหน่งกรรมการบริหารพรรค เมื่อวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๕๒

๒๐. ในคราวประชุมคณะกรรมการที่ปรึกษานายทะเบียนพรรคการเมือง ครั้งที่ ๑๐/๒๕๕๓ เมื่อวันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๕๓ ได้มีมติมอบให้สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งพิจารณารวบรวมปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินการของพรรคสังคมนิยมไทย เพื่อยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อให้มีคำสั่งยุบพรรคสังคมนิยมไทย

๒๑. นายมงคล บานเย็น หัวหน้าพรรค มีหนังสือที่ สคท. พิเศษ ๒/๒๕๕๓ ลงวันที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๕๕๓ แจ้งผลการดำเนินการแก้ปัญหาภายในของพรรคโดยสรุปว่าตนได้ใช้ความพยายามหลายครั้งในการประสานกับกลุ่มของนายสมใจ วงเวียน และนายสุขุม วงเวียน แต่ไม่ได้รับคำตอบ และเห็นว่ากลุ่มของนายสมใจ วงเวียน ได้กระทำผิดพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๒๐ จึงจะจัดให้มีการประชุมใหญ่เพื่อเลือกตั้งกรรมการบริหารพรรคชุดใหม่แทนต่อไป

๒๒. นายมงคล บานเย็น ได้ทำหนังสือลงวันที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๕๓ ถึงนายทะเบียนพรรคการเมืองว่ากรรมการบริหารพรรคลาออก ๑ คน จึงทำให้เหลือกรรมการบริหารพรรค ๖ คน ขัดต่อพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑, ข้อบังคับพรรคที่ ๒๖ จึงจำเป็นต้องเลือกตั้งกรรมการบริหารพรรคใหม่ ต่อมาพรรคจึงได้มีการประชุมใหญ่สามัญประจำปี เมื่อ

วันที่ ๒๓ ตุลาคม ๒๕๕๓ แต่นายทะเบียนพรรคการเมืองไม่ตอบรับการเปลี่ยนแปลงตามมาตรา ๓๓ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ เนื่องจากพรรคมิได้นำส่งหลักฐานการตรวจสอบว่าได้ดำเนินการตามข้อบังคับของพรรคหรือไม่ ซึ่งต่อมานายทะเบียนพรรคการเมืองก็ได้มีหนังสือเตือนที่ ลต ๐๐๐๓/๑๘๖๑ ลงวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ ให้หัวหน้าพรรคสังคมไทย จัดส่งเอกสารเพิ่มเติม

๒๓. นายทะเบียนพรรคการเมืองจึงมีหนังสือที่ ลต ๐๐๐๔/๓๖๘ ลงวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๕๔ ยื่นคำร้องเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคสังคมไทย ตามมาตรา ๖๕ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ เพราะปรากฏว่าเมื่อครบกำหนดในวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๕๔ พรรคสังคมไทยซึ่งเป็นพรรคการเมืองที่จัดตั้งขึ้นเกินกว่า ๕๐ วัน (นับจนถึงวันสิ้นปี พ.ศ. ๒๕๕๓) และมีหน้าที่จัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทิน ๒๕๕๓ มาแจ้งต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองตามกำหนด แต่หัวหน้าพรรคสังคมไทยมิได้รายงานให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบ จึงมีเหตุให้ยุบพรรคการเมืองได้ตามกฎหมายดังกล่าว

การรับคำร้องไว้พิจารณา

เมื่อศาลรัฐธรรมนูญมีมติรับคำร้องไว้พิจารณาและได้ส่งสำเนาคำร้องให้พรรคสังคมไทยเพื่อยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา ผู้ถูกร้องโดยนายมงคล บานเย็น หัวหน้าพรรคสังคมไทย ได้ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาต่อศาลรัฐธรรมนูญ เป็นหนังสือลงวันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๕๔ สรุปสาระได้ว่า ในช่วงกรกฎาคม - สิงหาคม ๒๕๕๓ มีการเปลี่ยนแปลงกรรมการบริหารพรรคมาก จึงได้จัดประชุมใหญ่เพื่อเลือกตั้งกรรมการบริหารพรรคชุดใหม่เมื่อวันที่ ๒๓ ตุลาคม ๒๕๕๓ และนำเสนอต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง แต่ไม่ได้มีการตอบรับจากนายทะเบียนพรรคการเมือง จึงเข้าใจว่าตนเองมิได้เป็นหัวหน้าพรรคโดยสมบูรณ์ ไม่อยู่ในฐานะที่จะดำเนินการตามมาตรา ๓๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ เมื่อปรากฏต่อมาว่าตนยังเป็นหัวหน้าพรรคอยู่ จึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาไม่ต้องยุบพรรค เพื่อจะได้ดำเนินกิจกรรมทางการเมืองต่อไป

เมื่อวันที่ ๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๔ นายทะเบียนพรรคการเมืองได้ยื่นคำร้องเพิ่มเติมต่อศาลรัฐธรรมนูญสรุปได้ดังนี้

๑) พรรคสังคมไทยมีปัญหาความขัดแย้งภายในระหว่างนายมงคล บานเย็น หัวหน้าพรรคกับนายสมใจ วงเวียน รองหัวหน้าพรรคและนายสุขุม วงเวียน เลขานุการพรรค อย่างรุนแรงไม่สามารถดำเนินกิจการของพรรคให้เป็นไปตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองได้ อาทิเช่น การจัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองในรอบปี พ.ศ. ๒๕๕๒, การจัดทำงบการเงินของพรรคการเมือง เป็นต้น

๒) กรณีที่นายมงคล บานเย็น หัวหน้าพรรคสังคมนิยมไทยชี้แจงว่า ตนไม่เป็นหัวหน้าพรรคโดยสมบูรณ์ เนื่องจากนายทะเบียนพรรคการเมืองยังไม่ตอบรับการเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการบริหารพรรค ตามมติที่ประชุมใหญ่ เมื่อวันที่ ๒๓ ตุลาคม ๒๕๕๓ นั้น ตามข้อบังคับพรรคสังคมนิยมไทย พ.ศ. ๒๕๕๒ ข้อ ๒๕ วรรคหนึ่ง (๑๐) กำหนดให้คณะกรรมการบริหารพรรคพ้นจากตำแหน่งทั้งคณะ เมื่อตำแหน่งกรรมการบริหารพรรคว่างลงสองในสาม และวรรคห้า กำหนดว่า กรณีที่มีเหตุให้คณะกรรมการบริหารพรรคพ้นจากตำแหน่งทั้งคณะ ให้คณะกรรมการบริหารพรรคที่พ้นจากตำแหน่งอยู่ในตำแหน่งปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่านายทะเบียนพรรคการเมืองจะตอบรับการเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการบริหารพรรคชุดใหม่ ดังนั้น นายมงคล บานเย็น หัวหน้าพรรคสังคมนิยมไทยจึงยังคงปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งหัวหน้าพรรคสังคมนิยมไทยต่อไปตามข้อบังคับพรรค

เมื่อวิเคราะห์ข้อเท็จจริงแล้วเห็นว่าหัวหน้าพรรคสังคมนิยมไทยทราบแล้วว่าคณะกรรมการบริหารพรรคที่พ้นจากตำแหน่งทั้งคณะยังต้องปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่านายทะเบียนพรรคการเมืองจะตอบรับการเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการบริหารพรรคชุดใหม่ เพราะตนเองเป็นผู้ดำเนินการจัดประชุมใหญ่สามัญประจำปี ๒๕๕๒ ครั้งที่ ๑/๒๕๕๓ เมื่อวันที่ ๒๓ ตุลาคม ๒๕๕๓ เพื่อเลือกตั้งคณะกรรมการบริหารพรรคชุดใหม่และแจ้งต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง ตามหนังสือที่ ส.ค.ท. ๐๐๒๓/๒๕๕๓ ลงวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ อันเป็นการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะหัวหน้าพรรคสังคมนิยมไทย ทั้งการทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคในรอบปี ๒๕๕๒ ตามแบบ ท.พ. ๘ ลงวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๕๓ นั้น นายมงคล บานเย็นก็ได้ลงนามส่งมาในฐานะหัวหน้าพรรค

บทกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

๑. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑

มาตรา ๖๕ “พรรคการเมืองย่อมเลิก หรือยุบด้วยเหตุใดเหตุหนึ่ง ดังต่อไปนี้ . . . (๕) ไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา ๒๕ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๘ มาตรา ๓๕ หรือมาตรา ๖๒”

มาตรา ๓๕ วรรคหนึ่ง “ให้หัวหน้าพรรคการเมืองจัดทำรายงานการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองในรอบปีปฏิทินที่ผ่านมาให้ถูกต้องตามความเป็นจริงตามวิธีการที่นายทะเบียนกำหนด และแจ้งให้นายทะเบียนทราบภายในเดือนมีนาคมของทุกปี เพื่อประกาศให้สาธารณชนทราบ เว้นแต่พรรคการเมืองที่จัดตั้งขึ้นยังไม่ถึงเก้าสิบวันนับจนถึงวันสิ้นปีปฏิทิน”

มาตรา ๓๕ วรรคสอง “เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียนว่า พรรคการเมืองใดมีเหตุตามที่ระบุไว้ใน (๑) (๒) (๓) หรือ (๕) ให้นายทะเบียนยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ความปรากฏต่อนายทะเบียน เมื่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่ามีเหตุดังกล่าวเกิดขึ้นกับพรรคการเมืองตามคำร้องของนายทะเบียน ให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งให้ยุบพรรคการเมืองนั้น”

๒. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐

มาตรา ๑๔๕ วรรคหนึ่ง “คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้ . . . (๓) สืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงและวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นตามกฎหมายตามมาตรา ๑๔๔ วรรคสอง. . .” ซึ่งได้แก่ กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา, กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง, กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติและกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

มาตรา ๑๔๕ วรรคสอง บัญญัติว่า “ในการปฏิบัติหน้าที่ คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจเรียกเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องจากบุคคลใด หรือเรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำ ตลอดจนขอให้ศาล พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวน หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ดำเนินการเพื่อประโยชน์แห่งการปฏิบัติหน้าที่ การสืบสวนสอบสวน หรือวินิจฉัยชี้ขาด”

๓. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๔๑

มาตรา ๑๕ วรรคหนึ่ง “ในกรณีที่มีเหตุให้คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องสืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงและวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ [ทั้ง ๔ ฉบับ ดังที่กล่าวในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕] ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการโดยพลัน”

มาตรา ๑๕ วรรคสอง “ในการสืบสวนสอบสวนตามวรรคหนึ่ง คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องให้โอกาสผู้ร้อง ผู้ถูกคัดค้านหรือผู้ถูกกล่าวหา มีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงและแสดงหลักฐาน รวมทั้งต้องให้โอกาสมาให้ถ้อยคำต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง . . .”

๔. ข้อบังคับพรรคสังคมนิยมไทย พ.ศ. ๒๕๔๒

ข้อ ๒๕ วรรคหนึ่ง “กรรมการบริหารพรรคพ้นจากตำแหน่งเมื่อ . . . (๑๐) ตำแหน่งกรรมการบริหารพรรคว่างลงสองในสามของจำนวนคณะกรรมการบริหารพรรคทั้งหมดถือว่าหมดสภาพ ทั้งคณะรวมทั้งหัวหน้าพรรคด้วย . . .”

คำวินิจฉัย

เห็นว่าแม้ศาลรัฐธรรมนูญอาจจะวินิจฉัยกรณีพรรคสังคมนิยมไทยตามที่นายทะเบียนพรรคการเมืองร้องขอให้ศาลสั่งยุบพรรคตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๕ วรรคสอง เพราะเหตุที่มีได้ปฏิบัติตามมาตรา ๓๕ ก็ไม่ใช่รายงานการดำเนินกิจการของพรรคให้ถูกต้องตามความเป็นจริง ภายในกำหนดเวลา คือ วันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๔๔ ก็ตาม แต่ไม่ใช่

บทบัญญัติที่ตรงกับปัญหาของเรื่องนี้ เพราะมาตรา ๓๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มีวัตถุประสงค์เพื่อประกาศให้สาธารณชนทราบ ไม่ใช่เพื่อยุบพรรคและพรรคที่ฝ่าฝืนไม่ส่งรายงานจะมีโทษปรับตามมาตรา ๘๐ อยู่แล้ว

กรณีนี้เห็นว่าถ้าจะวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๕, พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๑๕ ประกอบด้วยข้อบังคับพรรคสังคมไทย พ.ศ. ๒๕๕๒ ข้อ ๒๕ วรรคหนึ่ง (๑๐) จะเป็นบทบัญญัติที่ตรงกับกรณีนี้ตามความเป็นมาที่ได้สรุปไว้ข้างต้นมากกว่า กล่าวคือ พรรคสังคมไทยมีปัญหาความขัดแย้งระหว่างหัวหน้าพรรค, รองหัวหน้าพรรค กรรมการและเลขาธิการพรรคมาช้านานหลายเรื่อง แม้ได้มีการติดต่อรายงานให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบอยู่ตลอดมา รวมทั้งบางครั้งมีการแย้งกันรายงาน แต่นายทะเบียนพรรคการเมืองก็ได้ตอบปัญหาต่างๆ ให้ชัดเจน บางครั้งก็ได้ตอบไปทางพรรค จึงเกิดความเข้าใจสับสน ปัญหาทั้งหมดจึงเป็นปัญหาข้อเท็จจริง ดังนั้นนายทะเบียนพรรคการเมืองจึงชอบจะดำเนินการตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๕ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๑๕ เพื่อวินิจฉัยชี้ขาดโดยมีการแจ้งข้อกล่าวหาและให้โอกาสผู้ถูกร้อง (พรรคสังคมไทย) ชี้แจงข้อเท็จจริงและให้ถ้อยคำแก่คณะกรรมการการเลือกตั้งทั้งคณะเสียก่อนว่า พรรคทำผิดถูกประการใด หากนายทะเบียนพรรคการเมืองเห็นว่าคำชี้ขาดของคณะกรรมการการเลือกตั้งปรากฏชัดเจนว่าต้องด้วยเหตุตามมาตรา ๖๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ จึงนำมาร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อให้สั่งยุบพรรคต่อไป แทนที่จะใช้อำนาจนายทะเบียนวินิจฉัยเพียงคนเดียวโดยที่ทางหัวหน้าพรรคยังมีข้อโต้แย้งอยู่ จึงเห็นควรให้ยกคำร้อง

ศาสตราจารย์ ดร.อมร รักษาสัตย์

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ